

**Oponentský posudek na rigorózní práci Mgr. Martina Solila
na téma
„Vybrané otázky postavení poškozeného a obětí v českém právním řádu“**

Problematika postavení poškozeného a oběti trestného činu v trestním řízení je v popředí zájmu odborné veřejnosti již minimálně tři desetiletí. Impulsem k postupným změnám v přístupu k poškozenému a oběti trestného činu se staly především četné aktivity mezinárodních organizací, kladoucí důraz na zajištění náležitě pomoci obětem trestných činů a jejich odškodňování. Posílení postavení poškozeného pak úzce souvisí i s možnostmi dosáhnout účinného uspokojení jeho soukromoprávního nároku na náhradu škody, nemajetkové újmy a vydání bezdůvodného obohacení přímo v trestním řízení. Přestože v českém právním prostředí našly tyto snahy výraz v zákoně o obětech trestných činů a v několika dílčích novelizacích trestního řádu, je třeba konstatovat, že platná právní úprava stále neskýtá záruku dostatečného uspokojení soukromoprávních nároků poškozeného a že je tudíž nutno hledat cesty k jejímu zdokonalení. Přezkoumání zaslouží i současné reálné možnosti uplatnění procesních práv obětí v praxi. Téma rigorózní práce je tedy bezpochyby aktuální.

Při zpracování tématu práce se nelze omezit jen na studium trestněprocesní problematiky. S ohledem na povahu adhezního řízení, v němž se o nárocích poškozeného na náhradu škody, nemajetkové újmy a vydání bezdůvodného obohacení rozhoduje podle civilních hmotněprávních předpisů, klade zpracování problematiky nároky i na znalosti otázek z oblasti občanského práva hmotného. Analýzu procesních práv obětí pak nelze provést bez studia odpovídajících kriminologických a soudně psychologických aspektů. Autorova orientace práce na praktické zkušenosti se současnou právní úpravou předpokládá, že autor je v potřebné míře seznámen s problémy aplikační praxe. Ke kvalifikovanému pohledu na zkoumanou problematiku je vhodné využít srovnání s vybranou zahraniční právní úpravou. Autor většiny naznačených hledisek ve své práci v potřebném rozsahu využil.

Po metodologické stránce práce vychází ze studia přiměřeného okruhu odborné literatury převážně tuzemské provenience (viz seznam použité literatury uvedený na str. 86 až 89) a četné judikatury (str. 89 až 92).

Předložená práce je výsledkem autorova dlouhodobého zájmu o danou problematiku. Autor v ní navazuje na výsledky svého teoretického zkoumání obsaženého v diplomové práci, které dále rozvíjí a doplňuje o konkrétní zkušenosti nabyté v praxi.

Cílem práce je identifikace a analýza zásadních problematických aspektů postavení poškozeného a obětí, zkoumání způsobu jejich využití v českém právním prostředí a na podkladě toho i formulace případných návrhů de lege ferenda. Již předem je možno konstatovat, že autorovi se podařilo stanoveného cíle práce dosáhnout.

Práce čítá 84 stran vlastního textu, k němuž je připojen seznam zkratk a seznam použité literatury a dalších pramenů. Výklad je rozvržen do čtyř kapitol, úvodu a závěru. Vnitřní podrobné členění jednotlivých kapitol výklad zpřehledňuje a umožňuje bezproblémovou orientaci v textu.

Práce má logickou stavbu, která umožňuje přezkoumat českou právní úpravu adhezního řízení, vybraných procesních práv poškozených a vybraných procesních práv obětí, včetně současné aplikační praxe, a upozornit na řešení některých dílčích aspektů v zahraničí. Ocenit je třeba věcnost výkladu a jeho celkovou vyváženost.

Východisko výkladu tvoří vymezení pojmu poškozeného v platné právní úpravě. Druhá kapitola práce je věnována adheznímu řízení, zejména způsobu uplatnění nároku poškozeného, rozhodování soudu o tomto nároku a přechodu práv poškozeného na jeho nástupce. Třetí kapitola se zabývá vybranými procesními právy poškozeného, a to právem být zastoupen zmocněncem, právem na šetrné zacházení a ochranu soukromí, právem na zajištění jeho nároku a jeho nárokem na náhradu nákladů řízení. Ve čtvrté kapitole jsou vedle pojmu oběť a zvláště zranitelná oběť analyzována následující práva obětí: právo na informace, právo na opětovné nesetkání se s pachatelem, právo na doprovod důvěrníkem, právo na prohlášení o dopadu trestného činu na život oběti a právo na peněžitou pomoc. V závěru pak autor shrnuje hlavní myšlenky, k nimž ve své práci dospěl.

Práce přináší celou řadu poznatků o současné úrovni aplikační praxe. Autor se v ní neomezuje jen na popis problematických praktických postupů a rozhodnutí, ale kriticky je hodnotí a přináší řadu účelných návrhů de lege lata i de lege ferenda. Kladně hodnotím např. jeho stanovisko k právní povaze lhůty pro uplatnění nároku poškozeného podle § 43 odst. 3 TŘ (str. 23) nebo k určení okamžiku, od kterého dochází ke stavění běhu promlčecí doby nároku na náhradu škody (str. 27), jeho přiléhavé upozornění na zbytečné odkazování poškozených s jejich nárokem do civilního řízení (str. 31) nebo na legislativní nedůslednost spočívající v nemožnosti poškozeného podat opravný prostředek proti rozhodnutí podle § 206 odst. 4 TŘ (str. 34) aj.

K práci mám jen ojedinělé připomínky. Na str. 41 je nesprávně vyloženo znění ustanovení § 51a odst. 1 TŘ (ustanovení se netýká jen některých zvláště zranitelných obětí, ale všech těchto obětí a nad to i obětí, kterým byla úmyslným trestným činem způsobena těžká

újmami na zdraví, a pozůstalých po oběti, které byla trestným činem způsobena smrt). Výklad o zahraničních souvislostech chápání pojmu oběť a poškozený na str. 61 až 63 je poněkud zkratkovitý a zasloužil by si bližší vysvětlení. Na některých místech práce zůstaly přehlédnuty písařské nesprávnosti (jde zejména o chybějící slova).

Práce je psána vyzrálým odborným stylem. Také po formální stránce je její úroveň odpovídající.

Hodnocení uzavírám konstatováním, že práce splňuje požadavky kladené na práce rigorózní a doporučuji ji proto k obhajobě.

Otázka k obhajobě: Problém určení rozsahu nemajetkové újmy spočívající v bolesti a ztížení společenského uplatnění.

JUDr. Marie Vanduchová, CSc.

V Praze dne 17. 11. 2016